

תורת אביגדור

הגאון ר' אביגדור מילר זצ"ל

שיחות מוסר והדרכה בפרשת השבוע
מיוסדות על שיעוריו, ספריו, וכתבי תלמידיו

פרשת כי תצא

מהדורת כנסת ישראל

לזכות רפואה שלימה
חיה מלכה בת בת-שבע
בתוך שאר חולי ישראל

פרנס השבוע

אנו זקוקים לתרומות כדי לעמוד בביקוש הרב
נא לתרום בעין יפה

להנצחות: 076-599-4020

לזכות מרדכי וטובה ארמן

ולעילוי נשמת

אלעזר מנחם בן אברהם שמואל
אלטע דבורה בת אשר

חיים שלמה בן דוב בער
גיטל בת מנחם מנדל

ניתן להשיג את החוברת בחינם:

ביתר עילית	ספרים ווינקעל	עזרת תורה	ירושלים
058-324-5544 גבעה A	15 עלי הכהן	053-318-4381 ארזי הברכה	052-763-2150 ביה"כ הר צבי
052-760-2289 גבעה B	052-266-9937 צומת בר אילן	054-841-9231 בית וגן	054-841-7272 גאולה זכרון משה
<u>ערים אחרות</u>	02-650-2327 רוממה-המ"ג	022-625-0612 גבעה צרפתית	058-325-5458 גבעת שאול
054-853-5670 אלעד	02-586-0088 רחביה	058-321-9933 גני גאולה	 הר נוף
052-716-9528 אופקים	058-718-5065 רמת אשכול	054-851-9014 ישיבת מיר	052-766-5331 נוה יעקב
08-864-6516 אשדוד	050-412-7721 רמת שלמה	 סורוצקין	 שער הספר
03-570-3134 בני ברק	<u>בית שמש</u>	 סורוצקין 31	 סנהדריה
054-851-9014 ברכפלד	055-677-8301 קריה	02-536-2280 סנהדריה המורחבת	 עזרת תורה
058-322-0251 גבעת זאב	053-232-1710 רמב"ש א'	054-859-3064 עזרת תורה	
02-534-2467 טלוסטון	052-767-4151 רמב"ש ג'1		
052-447-4126 מודיעין	054-842-7664 רמב"ש ג'2		
08-974-3086 קרית ספר	052-710-9132 רמת אברהם		
052-760-6491 רכסים			
055-674-8959 תל אביב			

לברורים והנצחות : 076-599-4020

או לקבלת החוברת במייל: ey@torasavigdor.org

צריכים את עזרתכם! נא לתרום בעין יפה!

תרומות חודשיות מומלצות: 10 ש"ח, 20 ש"ח, 50 ש"ח, 100 ש"ח

הנצחת מדור שו"ת - 200 ש"ח

הנצחת חצי פרשה - 500 ש"ח

פרנס השבוע (יותר מאלפיים חוברות!) - 1000 ש"ח

להוספת חוברות באזורכם, נא להוסיף בקשה ולציין אזור המבוקש

ניתן לתרום בעמדות נדרים פלוס

או בנדרים פון: 03-763-0585

קרן מס' 2985

OR AT [TORASAVIGDOR.ORG/DONATE](https://torasavigdor.org/donate) (SPECIFY "TOWARDS HEBREW EDITION")

חוברת מס' 99

הדפסה - "בית הדפוס" 1155-210-077

תורת אביגדור

פרשת כי תצא

גדלות האדם

דין ברשעים

"וכי יהיה באיש חטא משפט מות והומת ותלית אתו על עץ" (דברים כא, כב). טעמה של התליה, הנעשית לכל מי שנסקל בבית דין (סנהדרין מה, ב), הוא, משום שבניגוד לחברה הבלתי מוסרית שאנו חיים בה כיום, שבה החמלה על הפושעים שולטת בכיפה, וממילא הפושעים שולטים בכיפה, תורתנו מרוממת את הערך של ענישת הפושעים, ועל כן אנו מנשאים את אידיאל הענישה בכך שתולים את הנידון למוות על העץ - "וְכָל יִשְׂרָאֵל יִשְׁמְעוּ וְיִרְאוּ". החוטא, גם במותו, מתבזה באופן פומבי, כדי לפרסם את הדין שנעשה בכל מי שמעז לפעול במצח נחושה כנגד רצון ה'.

תפנית חדה

והנה, מיד בפסוק הבא אנו מוצאים הלכה שונה בתכלית. "לא תלין נבלתו על העץ כי קבור תקברנו ביום ההוא" - התורה מזהירה אותנו לבל נשאיר אדם מישראל תלוי במשך זמן רב מדי. המשנה (שם מו, א) אף אומרת שכאשר תולים את הנסקל, מתירין אותו מיד, וזאת כדי שלא לעבור על הלאו של "לא תלין נבלתו".

תפנית פתאומית שכזו, דורשת הבנה. ואכן, הפסוק מבאר את הטעם לדין זה, "כי קללת אלקים תלוי" - להשאיר אדם תלוי על העץ הוא בזיון לקב"ה.

אולם הדבר עדיין צריך ביאור, שכן מדובר כאן באדם שהומת בבית דין, ומיתת בית דין הגיעה לו באופן ודאי ומוחלט. אם בית הדין המית אותו, פירושו של דבר שהוא היה אשם ללא שום צל של ספק. אם כן, מדוע שלא נשאיר אותו תלוי כך? הרי זוהי תכליתה של מצוה זו, כדי שכולם יראו את תוצאותיה של המרידה בתורה! האם אין זה נכון שתלית החוטא, למען ישמעו ויראו, מחזקת את המוסריות של החברה?

אין להקל בכבודו

התשובה היא שכן! בוודאי שהיא מחזקת את המוסריות, אולם הקב"ה מצוה, "אף על פי כן, הורידהו מן העץ, שכן זהו בזיון עבורי כאשר הוא תלוי על העץ". זוהי "קללת אלקים" - קללת מלשון קל, השארת נבלתו של החוטא תלויה על העץ מהווה הקלה בכבודו של מקום. בזיונו של כל אדם, מהווה בזיון עבורו יתברך.

מדוע זה כך? במה מתבזה השי"ת על ידי תלייתו של החוטא? מסביר רש"י, שזהו משום שהקב"ה ברא אותנו בצלם אלקים, וככתוב (בראשית ט, ו), "כי בצלם אלקים עשה את האדם". כאשר האיש ההרוג תלוי על הגרדום, צלמו של האלקים תלוי שם.

הכבשה השחורה

חז"ל (סנהדרין מו, ב) ממחישים את היסוד הזה על ידי המשל הבא: "תניא אומר ר"מ משלו משל למה

הדבר דומה לשני אחים תאומים בעיר אחת, אחד מינוהו מלך ואחד יצא לליסטיית, צוה המלך ותלאוהו". כך נהגו אצל הגויים בימים הטובים ההם; לסטים, כלומר שודד דרכים, היה מוצא להורג. אם השלטון היה יותר "ליברלי", הם היו מסתפקים בכריתת כף ידו, אבל אחרת הוא היה נצלב - כך אהבו הרומאים לעשות בימי קדם. והם היו משאירים אותו תלוי שם, כאות אזהרה לכל: "אין כניסה לשודדים!" ושיטה זו עבדה. גנב פוטנציאלי היה חושב פעמיים ושלש קודם שיבחר במקצוע הזה.

ממשיכה הגמרא: "הרואה אותו אומר המלך תלוי" - כל תושבי העיר החלו מתלחשים, 'מה קורה כאן? מלכנו האהוב תלוי על הגרדום!' כשראה זאת המלך, "צוה המלך והורידוהו". זהו בזיון למלך, משום שלשניהם יש את אותם הפנים.

היסוד והבנין

הלכה זו מלמדת אותנו את חשיבותו של ענין ה"צלם אלקים", עליו הצהיר הקב"ה בראשית הבריאה, "וַיִּבְרָא אֱלֹקִים אֶת הָאָדָם בְּצִלְמוֹ בְּצֶלֶם אֱלֹקִים בָּרָא אֹתוֹ" (בראשית א, כז). חשיבותו של יסוד זה רבה עד כדי כך, שגם כאשר אנו תולים את החוטא כדי ללמד לעם כולו את תוצאותיה של המרידה בה, אי אפשר להשאירו שם. הלכה הזו, שצלם אלקים נמצא על פניו של כל אדם, חשוב יותר מכל תועלת שיכולה היתה לצמוח מכך שהיינו משאירים אותו תלוי כך.

זהו היסוד החשוב ביותר! יסוד היסודות של התורה, אחד מהדברים הראשונים המוזכרים בתורה, היא הידיעה שהאדם נברא בצלם אלקים. העובדה שעקרון זה מוזכר בתחילת הבריאה, מורה לנו שהוא עומד בבסיס התורה כולה, ולכן חובה ללמודו היטב! אם נקרא באופן שטחי את המילים הללו, ואחר כך נמשיך הלאה ללמוד את שאר חלקי התורה, אז גם אם נבנה בנין של תורה, עלינו לדעת שאנו מזניחים את היסוד של הבנין הזה. אחד מייסודותיה של התורה היא ההבנה שכאשר אנו מביטים בפניו של אדם, אנו מביטים בצלם אלקים.

מילים מפתיעות

מילים אלו מעוררות השתאות, ולמי שאף פעם לא שמע אודותן, הן נראות כקיצוניות. כיצד יתכן שתורתנו, המלמדת אותנו שה' יתברך הינו רחוק ומרום מכל תכונה גשמית, דורשת ממנו לקבל ולהאמין שבפרצופו של האדם קיימת השתקפות של האלקים?! הדבר נשמע מגוחך עבור האוזן הבלתי מיומנת. ולכן, יש אנשים שכאשר הם שומעים את המושג הזה, הם מנסים לבטלו על ידי פירושים מופשטים.

ואמנם, המובן של המושג הזה הוא ללא ספק יותר מפירושו הפשוט. "צלם אלקים" הוא בהחלט רק צורת התבטאות. אף אחד אינו מסוגל לדעת מה פירושו; המושג הוא בלתי נתפס. וזה גם נוגד את האמונה. כל מי שחושב שיש לקב"ה מציאות של עיניים, הוא מין לדעת הרמב"ם, ואין לו חלק לעולם הבא, וזאת משום שהוא אינו מאמין באלקים, כי האלקים שלו הוא אלהים אחרים, ולא הקב"ה. כמובן שלה' אין אף ואזניים ושפתיים! לחלוטין לא! ובכל זאת, אומר לנו הקב"ה, "אני אומר לכם שנבראתם בצלמי, ולמרות שזו רק צורת דיבור, יש מקום גם לפירוש הפשוט של הדברים".

שיעור בן ארבעים שנה

על כן, עלינו להרגיל את עצמנו על ידי עבודת חיים, עד שנזכה להתרומם לדרגה של חשיבה יחד עם ראשיתה של התורה! צלם אלקים הוא נושא עצום ביותר, הדורש שעות רבות של למידה. ואכן, הסבא מסלבודקה צוק"ל, דיבר על ענין הצלם אלקים במשך ארבעים שנה! ארבעים שנה!

פעם סיפרתי לאחד מתלמידי סלבודקה הוותיקים, שאמר לי אדם אחד שהוא למד בסלבודקה, ושם

שמע כל כך הרבה מהענין הזה, עד שזה "יצא לו מהאזניים". התלמיד הוותיק הזה הגיב ואמר שהאיש הזה טועה - הוא לא שמע מספיק! ככל שהאדם שומע יותר, כך הוא מבין שהוא לא שמע מספיק.

סיפרו לי שכאשר הסבא זיע"א עזב את אירופה כדי לקבוע את מושבו בארץ ישראל, הגיעו תלמידיו ללוותו עד לגבולה של מדינת ליטא. הסבא כבר ישב בתוך הרכבת, ושוחח עם תלמידיו דרך החלון. כאשר הרכבת החלה לנוע באיטיות במורד המסילה, התלמידים החלו ללכת בצמוד אליה, כדי לשהות עם רבם באותן שניות ספורות, והנה הגיע שוטר ליטאי וגירש אותם מצדה של הרכבת הנוסעת. ואז שמעו תלמידיו של הסבא זיע"א את המילים הבאות. הסבא אמר כך [באידיש]: " מיר ווילן עם גרויסע מאכן אבער ער לאזט אונז נישט" - "אנחנו רוצים לגדל אותו, אולם הוא אינו מניח לנו". אלו היו המילים האחרונות ששמעו מרבים.

הדברים נאמרו בהלצה, אולם פירוש הדברים הוא כך: במשך ארבעים שנה הסבא לימד על גדלות האדם, שהוא עיקר יסודי כל כך בתורה, עד שהסבא ביקש להמשיך ללמדו עד לרגעיו האחרונים עם תלמידיו. "לעולם אל תשכחו את היסוד, את הבסיס", הזהיר אותם. "התורה מורה לנו כיצד להתייחס לפניו של אדם - כאל צלם אלקים!"

מצות רחיצת פניו

הגמרא במסכת שבת (נ, ב) אומרת, "רוחץ אדם פניו ידיו ורגליו בכל יום בשביל קונו", ופירש רש"י, "לכבוד קונוהו דכתיב (בראשית ט) כי בצלם אלקים עשה". פירוש, הקב"ה גילה לנו שנבראנו בצלמו, והוא חפץ שנזכור זאת תמיד, אשר על כן, חובתם של אלו שברשותם נמצא הצלם אלקים, לרחצו ולשמור על יופיו.

הדבר דומה למלך שנתן לאחד מנתיניו מתנה - פסל מגולף בדמותו של המלך. והנה, כעבור מספר שבועות, מגיע המלך לביקור. אם יראה המלך שהפסל מלא אבק, ושקורי עכביש תלויים בו - בין מזה שמקבל המתנה אינו מחשיב את המלך כל כך. לעומת זאת, אם יראה שחבירו מקפיד לרוחץ את הפסל בכל יום, ושומר עליו נקי ומצוחצח, הדבר מראה שמקבל המתנה מעריך את המתנה שניתנה לו, ומכיר בערכה.

לכן מחוייבים אנו לרוחץ את פנינו בכל יום. איננו עושים זאת כדי שאחרים יביטו בנו ויעריצו אותנו; אנו רוחצים את פנינו משום שבזה אנו רוחצים את הצלם אלקים. אתה רוחץ את פניך בכל בוקר בגלל תפארתו האין סופית של הבורא יתברך הקורנת מפניך.

יופי מסתורי

ישנו יופי מסתורי הטמון בפניו של האדם; זהו החפץ המעניין ביותר ביקום. אין דבר יותר מושך, יותר אצילי ומעניין מאשר פניו של אדם. גם מי שיתור את כדור הארץ לארכו ולרחבו, גם מי שיעלה להרים הגבוהים ביותר ויחפש במרחבי השממה, לא ימצא דבר שיערך לאצילותה של הבעת פנים אנושית. זהו דבר שאין שני לו.

בפניו של האדם רואים הוד וגדולה. אין אלו רק "פנים"; יש את המצח, האף, העיניים, ככולם יש יופי והוד. הפנים הן דבר מרתק; השפתיים הנפלאות המסוגלות לבטא מילים! עיניים מלאות מבע המביטות בנו. מביטים אל תוך עיניו של אדם, והן מבטאות תבונה; הן מבטאות עומק של אצילות המחשבה ושל רגשות, עומק שלעיתים נראה כאין סופי. אפילו בלחיים יש מבע - האופן בו נעות הלחיים, המבטא רגשות של שמחה או של עצב - אין דבר נאצל יותר מזה בעולם כולו. כל אחד ואחד מאתנו הוא צלם אלקים!

מדיליה נפח

עלינו לעצור כאן לרגע ולשאול את עצמינו: מדוע באמת פניו של האדם ראויים להוד ויופי אצילי, עד כדי שהם נחשבים לצלם אלקים? מהו הדבר הגורם לפנים להיראות כל כך אציליים ומרתקים? והתשובה היא, שזוהי הנשמה, המאירה בפניו של האדם. ומהו מקורה של הנשמה? מהו סודה של נשמת האדם? הנשמה היא חלק אלוך ממעל, היא שייכת לה!

"וַיִּפַּח בְּאַפִּיו נְשָׁמַת חַיִּים" (בראשית ב, ז) - כמה חבל שלמדנו את הפסוק הזה כשהיינו ילדים קטנים, ונשארו עם הבנתו של ילד; מעולם לא הקדשנו זמן לשוב ולחשוב על מילים אלו כמבוגרים. מילים אלו טומנות בחובן לימוד יסודי, בעל חשיבות רבה ביותר!

"נשמת חיים" אינה מוזכרת בבריאתם של אף אחד משאר הברואים. כתוב שה' יצר אותם, אולם הוא לא נפח בהם שום דבר, ובכל זאת הם חיים. מזה נוכל ללמוד, שניתן לחיות גם ללא נשמת חיים זו שה' נפח בנו; אם כן, לשם מה נפח בנו הבורא נשמת חיים?

התשובה נמצאת בדברי הזה"ק, "מאן דנפח מדיליה נפח" - מי שנופח, נופח חלק ממנו. כאשר הקב"ה נפח אל תוך האדם את נשמת חייו, הוא נפח חלק ממנו יתברך. פירושו של דבר, שבאדם נמצא חלק אלקי! זהו הפירוש של "כי בצלם אלקים עשה את האדם".

עלינו להרהר במילים אלו, משום שהן הובנו באופן הלא נכון. יש שהבינו אותם שיש דמיון קלוש, איזו השוואה מסוימת בין האדם לקונו. אולם לא ולא! התורה אינה מתפייטת. הדברים הם כפשוטם! התורה אומרת באופן ברור וחד, שהקב"ה ברא את האדם בצלמו! לא היינו חולמים לומר זאת מעצמינו, אולם כך מלמדת התורה. ישנו חלק אלקי בתוך האדם!

האדם הנצחי

אולם כמובן שעלינו להבין את הדברים, שהרי לקב"ה בהחלט אין שום צורה. אולם, בוודאי שיש לקב"ה גדולה ותפארת, וגדולתו ותפארתו הם נצחיים. יש לקב"ה חכמה, וחכמתו היא נצחית. הבורא יתברך הוא בעל כל השלמויות כולם, ושלמותו היא נצחית. ומכיון שהקב"ה הינו ללא גבול ותכלית, אם כן, מה שנפח אל תוך האדם הוא גם כן נצחי.

אין הכוונה שהאדם הוא כבר מושלם, אלא שבנשמתו של האדם קיימת היכולת להשיג שלמות אינסופית. "בצלם אלקים עשה את האדם" פירושו שבכוחו של האדם להשיג אצילות אינסופית, תפארת אינסופית, חכמה אינסופית, ושלמות אינסופית.

כמובן, אף אחד לא יחיה זמן רב מספיק כדי להוציא לפועל את כל הכוחות החבויים בנשמתו, אולם כל זמן שהאדם חי, עומדת בפניו ההזדמנות להשיג את השלמות הזו, שהיא השתקפות של שלמותו האינסופית של הבורא. השתקפות זו כל כך מופלאה היא, שאילו יכול היה האדם לחיות לעד, הוא היה מסוגל להשיג שלמות נצחית ואינסופית.

צלה של השכינה

כל הגדולה הזו, כל השלמות הפוטנציאלית הזו, נכללת במילה "צלם"; כל התכונות הנצחיות הללו, משתקפות בפניו של האדם. "צלם" הוא מלשון "צל" - הצל אינו הדבר המקורי והאמיתי, אולם הוא משקף אותו. הצל מתנועע בדיוק כפי שמתנועע החפץ עצמו, ויש לו את קווי המתאר של החפץ המקורי.

הדבר דומה לתמונה המוקרנת על גבי מסך; אנחנו רואים דמויות וצורות, אולם למעשה אין שם כלום

מלבד צבע וקווי מתאר - ואם נמשש את המסך נגלה שאין שם כלום. כמו כן, פניו של האדם הם כמו צלה של השכינה; יש בהם דמיון לקב"ה, משום שהם השתקפות של הנשמה, שהיא עצמה משקפת את קדושת השכינה.

מתקפה על האנושות

עיקרון זה הינו חשוב כל כך, והוא היסוד של התורה, ולכן קמה לו התנגדות אדירה, ובמאה השנים האחרונות, התנגדות זו התגברה יותר מתמיד, וזוהי תיאורית האבולוציה; האבולוציה הינה מתקפה גלויה על המושג של צלם אלקים. הממשלה משקיעה מיליארדי דולרים כדי לסייע לאבולוציה ללחום את מלחמתה. נאס"א [סוכנות החלל של ארה"ב] מנסה לשלוח חלליות לכל כוכבי הלכת כדי לגלות יצורים אחרים שהתפתחו "בטעות" בדרכים שונות.

העולם כולו מלא בשטות הזו של אבולוציה! אם נחשב כמה חומר נכתב אודות נושא זה של קטנות האדם, אם הייתם רואים כמה ספריות וכמה מוסדות, הממומנות על ידי הממשלה, כמה ענפים שונים של מחקר נוסדו למען נושא זה, תיווכחו שאין כיום בעולם נושא המקבל תשומת לב כה רבה כמו המתקפה על גדלות האדם.

גוי אינו "שייגעץ"

אולי יהיה מי שיופתע לשמוע זאת, אולם "כי בצלם אלקים עשה את האדם" אינו מתייחס רק לעם היהודי. "אדם" כולל את כל המין האנושי. בישיבת סלבודקה, מעולם לא כינו גוי בתואר "שייגעץ", שמקורו מהמילה "שקץ". הם מעולם לא קראו כך לגוי! אף פעם אחת לא! למדתי בישיבה במשך שש שנים, והקשבתי היטב, ואפילו פעם אחת לא דיברו כך. איך אפשר לומר "שקץ" על פנים של אדם? כיצד אפשר לכנות צלם אלקים בשם זה?

אולם העולם אינו מוכן לקבל את גדלות עצמם. הם מתייחסים לאדם כאל בעל חיים, כאל יצור בעל תכונות ויצרים בסיסיים. העיתונות מהללת את כל התאוות החייתיות. הטלוויזיה, הסרטים, והספרות הגויית מלאים בליצנות, וכולם עסוקים בללעוג לתכונות האנושיות, ולצחוק על חולשותיו של האדם. הם מתעלמים מהיופי והתפארת הקיימים באדם, ועושים ככל שביכולתם לקחת את גדלות האדם ולהשפילה לדרגה של חיות. כמה חבל שהעולם לוקח את המתנה הנפלאה הזו של צלם אלקים, וטובל את הפנים היפות הללו בבוץ ורפש.

להעריץ את המין האנושי

העולם כולו היום חושב כמו ילדים קטנים שלא הורגלו כלל להביט מעבר לשטחיות הדברים, ולכן הם מתמקדים בתפקודים החייתיים של האדם. הם מעריכים ומעריצים את התכונות החיצוניות והגופניות של האדם, ואלו הם הקריטריונים שלהם לערכו וחשיבותו של האדם - יופי, חוזק, וכו'. הם מחליפים את גדולתם ותפארתם במנטליות של בעלי חיים.

אולם עבור מי שמבין מהו האדם, כל הדברים הללו הנם חסרי משמעות. כאשר אנו לומדים את מילותיה של התורה הקדושה, "כי בצלם אלקים עשה את האדם" - אנו מתחילים להבין את גדלות האדם, וכמה מהותית היא הגדולה הזו. או אז נוכל להזניח את הקריטריונים הקטנוניים של המון העם, ולהתחיל להעריץ באמת את המין האנושי. אנו רואים את ההודו הקיים באדם, ומתחילים להעריך את גדלות האדם.

הערכה זו אינה קשורה כלל לערכי הדמוקרטיה; אין זה משום שכולנו שווים, ושלכל איש ואשה צריך שיהיה שוויון הזדמנויות. אנחנו מדברים כאן על ערכים של התורה, והתורה אומרת לנו שחשיבותו של

האדם נובעת מכך שהוא נברא בצלם אלקים. גדולה זו היא אינסופית, וכיון שכן, לעולם לא נצליח לרדת לעומקה. בכל אחד ואחד מאתנו קיים מעין נצחי של חכמה ואצילות.

הסתכל בקנקן

מה עשה הקב"ה כדי לגלות לעולם את גדלותו של האדם? התשובה היא, "בצלם אלקים עשה את האדם" - באמצעות השתקפות צלמו בפניו של האדם. פני האדם הם המסך עליו הנשמה מקרינה את עצמה; הנשמה מטילה את דמותה על פני האדם כדי לעורר אותנו להעריך את הגדולה הטמונה באדם.

משל לאדם שקנה לרעייתו טבעת יהלום. גם אם היהלום יקר מאוד, הוא לעולם לא יתן את הטבעת לאשתו כשהיא עטופה בשקית נייר פשוטה. אפילו אם יסביר לה שהטבעת עלתה לו ממון רב, היא לא תעריך אותה כראוי, כל עוד היא מוצגת בצורה פשוטה. אם ירצה הבעל שרעייתו תעריך כראוי את מתנתו, עליו לבקש מהתכשיטן לארוז לו את התכשיט היקר בתוך קופסת עור יוקרתית בעלת רקע קטיפה כחול; או אז תבין האשה שהיהלום הוא באמת משהו מיוחד.

כמה חבל שאיבדנו את היכולת להעריך את גדלותו של האדם, וזאת משום שהתעלמנו מהעקרון החשוב של צלם אלקים. אנו מתעלמים מקופסת העור היוקרתית בעלת הרקע הכחול - שזהו משל לפניו של האדם - הבא להדגיש את יקרותו של היהלום - הנשמה. פניו של האדם, תבונתו, רגשותיו, כמיהתו, וכל הרגשות הנפלאים שמבטאים פניו של האדם, אמורות להוות עבורנו תזכורת - צלם האלקים אמור לעורר אותנו להעריך את הגדולה האינסופית שנפח הבורא אל תוך האדם.

עבודה מעשית

אני מזדע לכך שהדברים הללו נראית כמוגזמים. יש החושבים שאני "מנפח" את העניין הזה, וממציא סיפור שלם מכלום. אולם האמת היא שמחשבה זו נובעת מכך שהננו רחוקים מאוד מרוח התורה. הקב"ה אומר לנו שהוא ברא אותנו, כל אחד ואחד מאתנו, בצלם אלקים, והוא דורש ממנו שנחדיר את הדברים הללו אל תוך מחשבותינו.

הביטו סביב על פני הסובבים אתכם - אלו פנים יפות יש להם. עכשיו אמרו לעצמכם, "פנים אלו הם צלם אלקים". צריכים לומר את זה לעצמינו כל הזמן, שוב ושוב, עד שהדברים יחדרו לשכלנו כעובדה קיימת. והבא ליטהר מסייעין אותו - הקב"ה יעזור לכם, ובמשך הזמן, עם תרגול ועבודה, תקנו הערכה מסוימת לצלם האלקים כפי שהוא משתקף בפניו של האדם.

מחותנים קדושים

כמובן שלעבודה זו אין די בפעם אחת או שתיים. יש בפנינו עבודה רבה, ואל נא תחשבו כי ניתן להתנער ממנה. אחרי הכל - זה חלק מהתורה, ועלינו לקנות מבט זה. לדוגמה, בן משפחתך עומד להתחתן, ומעולם לא פגשת את משפחת הכלה. המשפחה מתחילה לנהור לאולם עם שלל גיסים ודודים ובני דודים - צבא שלם של קרובים, שזו הפעם הראשונה שאתה פוגש אותם - וכעת יש לך עבודה רבה. יש לך כעת הזדמנות לעבוד על הערכת הצלם אלקים שניתן במתנה לאדם.

אתה עומד בחתונה, מביט בהם, וחושב לעצמך, "צלם אלקים, צלם אלקים, צלם אלקים". הם באים ומאחלים לך מזל טוב, ואתה מחייך ומחזיר להם ברכת מזל טוב, ובמשך כל הזמן הזה אתה חושב על הצלם אלקים בו אתה מביט. אתה מביט כעת בגדולתה של הנשמה, על כח השלמות הבלתי מוגבל שברא ה' באדם. כל פנים שבהם אתה מביט, אל נא תחשוב שאתה מביט רק בר' שלום או בהרב גרינברג או בחיימק'ה. יש כאן הרבה יותר - אתה מביט כעת בהזדמנות אינסופית לגדולה.

הפיצו את הבשורה

כמובן שברגע שנתחיל להרגיש כך בעצמנו, כעבור זמן, הרגשה זו תתחיל להתפשט לאחרים גם כן. אולי היא תתפשט להורים, לאחרים או לאחיות. אולי היא תתפשט לשכנים. זהו פרוייקט גדול, אולם ברגע שתתחילו - ההמשך בא יבוא. האמת היא, שכל שתחשוב מחשבות אלו אודות הצלם אלקים שבפני חברך, דע לך, שאין זה מספיק. אל נא תחשוש שאולי זה יותר מדי, אדרבה, זה מעט מדי!

אשר על כן, עלינו להרגיל את עצמינו להעריך את גדולת פניו של האדם. עלינו לתרגל זאת במשך שנים עד שמחשבה זו אכן תיכנס אל תוך שכלנו, שהפנים הם צלם אלקים. זוהי תכליתם של הפנים - לעורר אותנו, על ידי המראה החיצוני, להעריך את מה שיש בפנים. אז כאשר אתה רואה את צלם האלקים על פניו של האדם, עליך להשתמש בזה כמנוף לעורר את עצמך להעריך את מה שנמצא בתוך שכלו ונשמתו של האדם; לראות את גדלות האדם.

הפנים החשובות ביותר

כיון שהתרגל האדם להעריך את הצלם אלקים המאיר בפניהם של אחרים, לא רק שזה יעורר אותו להכיר בגדולה הפוטנציאלית הטמונה בהם, אלא שכעת הוא ילמד להכיר את הצלם אלקים שבפנים שלו. וזוהי המודעות החשובה ביותר, משום שהיא מעוררת תגובה אצל האדם - הוא מתחיל להרגיש "באמת יש בי משהו מיוחד; יש גדלות אמיתית המבעבעת ועולה מתוכי". האדם מרגיש קרוב יותר לקב"ה, והוא מודע יותר לאחריות העצומה המוטלת על כתפיו כל עוד נשמת רוח חיים באפיו, כשהצלם אלקים ממשיך להשתקף מפניו. החיים הללו הם ההזדמנות האחת והיחידה שלך להשיג גדלות!

וכדי שלא ישכח האדם את היסוד החשוב הזה - אפילו לא ליום אחד - ברא בו הקב"ה מציאות ייחודית ביותר, שיש לתת עליה את הדעת. שהנה הקב"ה ברא בריות רבות ומגוונות, שאין להן צורך לרחוץ את פניהם. גם בעלי חיים המנקים את פניהם, אין זה דומה לפניו של האדם, שצורתן מתעוותת אם לא רוחצים אותם.

עור רגיש

הקב"ה ברא לאדם בכוונה תחילה פנים בעלי עור רגיש, פנים מיוחדות יותר, שיש צורך לרחוץ אותם. אילו היו לנו פנים בעלי פרווה או בעלי עור עבר ומחוספס, פנים שלא היה צורך לרחוץ אותם, היינו מפסידים את הלקח הגדול שאנו אמורים ללמוד מפעולה זו של רחיצת הפנים.

הקב"ה ברא את האדם באופן כזה שהוא מוכרח לרחוץ את פניו תדיר; הוא מסר בידינו את דיוקנו, ומבקש ממנו, "אנא שמרו עליו, וודאו שהוא ישאר נקי". הקב"ה נתן לנו תזכורת תמיידית לגדולתנו. "זכרו את הדיוקן אותו אתם נושאים", אומר לנו ה', "ולעולם אל תשכחו את פוטנציאל הכמעט בלתי מוגבל לשלמות שהוא מייצג".

ולכן, כדאי לזכור זאת בכל יום. יש כאן הזדמנות נפלאה לחיזוק האמונה. לפני שאדם ניגש לשטוף את פניו, יחשוב, "כעת אני ניגש לשטוף את דיוקנו של המלך". כך הם דברי הגמרא בשבת שלמדנו לעיל, "רוחץ אדם פניו ידיו ורגליו בכל יום בשביל קונו". מבט זה משנה את כל הלך חייו של האדם.

משרה מלכותית

במדרש (ויקרא רבה לד, ג), מתארים חז"ל מנהג קדום שהיה נהוג במלכות רומי. כדי שדמותו של המלך תכובד על ידי המון העם, העמידו פסלים בדמותו של המלך בבתי טרטיאות ובבתי קרקסיות, מקום התאספותם של בני אדם, והיו ממנים אדם שיהיה אחראי לשמור על נקינותם של הפסלים, והיה זה

תפקידו לטפל בהם, לנגב מעליהם את האבק, ולשטוף אותם מפעם לפעם.

ואומר המדרש ש"היו מעלין לו מזונות" - בית המלוכה היה מספק את פרנסתו, וממשיך המדרש, "ולא עוד אלא שהוא מתגדל עם גדולי מלכות". בכל פעם שאצילי המלכות היו מתאספים יחד, אדם זה, שהיתה לו הזכות לטפח את דיוקנו של המלך, היה יושב יחד עמם. כך היה נהוג בין הרומאים - הם נתנו כבוד לאיש שהביא כבוד לדיוקנו של המלך.

שומרי של הצלם אלקים

והנה, חז"ל לא באו לספר לנו סיפורים בעלמא. זהו משל עבורנו, כדי שנבין את חשיבותו של טיפוח הצלם אלקים שנתן לנו השי"ת. אולם לא מספיק לעשות את הפעולות הללו - עלינו להכיר את הגדולה הנמצאת בקרבנו, את הפוטנציאל האינסופי הקיים בנו.

תפקיד זה הינו חשוב כל כך, ומחמתו בלבד ראוי לנו להחשב מבני האצולה של העולם. המלך מעריך את אלו השומרים על כבודו, והוא מעלה להם מזונות - מגיעה לו פרנסה עבור התפקיד החשוב אותו הוא מבצע. כמובן שעדיין מוטלת עלינו חובת ההשתדלות לפרנסתנו, אולם הצלחתנו בחיים תלויה בהבנה של העקרון הזה, שכאשר האדם מעריך את פניו ואת מה שהוא מייצג, הוא מכבד בזה את הקב"ה.

הפנים שלך הם השתקפות של השי"ת, בבואת תפארתו של הבורא! לכן מוטל עלינו לשמור תמיד על הבעת פנים נכונה וראויה. עלינו לעטות על פנינו מבע אצילי, מכיון שביקום כולו לא קיים דבר אצילי יותר מאשר פניו של האדם. כמובן שיש בכוחו של האדם לעוות גם את הדמות הנאה ביותר. באמריקה, כולם צוחקים, מחייכים, ומעלים הבעות שטותיות על פניהם. לפעמים בחתונות, הצלם עושה כל מיני "טריקים" כדי לגרום לאנשים לצחוק, ואנשים יושבים שם עם חיוך אווילי. אם האדם משתמש ברגשות שטותיים כדי לעקם את הבעות פניו לחיוכים בלתי נצרכים או להבעות פנים מרושעות, פרצופו מקבל מראה שיש בו בזיון לצלם אלקים.

מראה אצילי לאנשים אציליים

אולם כאשר האדם מודע לצלם אלקים, לא יתכן דבר כזה. הוא עוטה על פניו ארשת של אצילות מתוקה; הבעת פנים של מכובדות נעימה - לא כבדות, לא עצבות, אלא אצילות פשוטה המבטאת באופן המושלם ביותר את העקרון של צלם אלקים.

עד כדי כך חשובה היא העבודה הזו, להכיר ולהעריך את העובדה שכאשר הקב"ה נפח באפיו של האדם נשמת חיים, הוא נפח משהו ממנו יתברך. יש כאן דבר נצחי. אין בכוחנו להעריך את גדלותו של האדם! וזהו אחד מייסודותיה של התורה - שהאדם הינו גדול כל כך, שאיננו מסוגלים להשיג את עומק חשיבותו! כמה שנדבר ונלמד על הנושא הזה, לעולם לא נגיע לעומק גדולתו של האדם!

נושאי הדיוקן

רק כאשר נבין את גדלותו של האדם, אותו לימד אותנו הקב"ה בשעת בריאת האדם, רק כאשר נפנים את דברי הפסוק, "כי בצלם אלקים עשה את האדם", או אז יהיה בידינו את המפתח להבין את הפסוק בפרשתנו, "כי קללת אלקים תלוי".

החוטא האומלל הזה, נתלה ברבים כדי לעודד נאמנות לקב"ה, אולם עם זאת, עלינו להורידו מן העץ מהר ככל האפשר, משום שהעובדה שמי שהיה בו פוטנציאל גדול כל כך להשיג גדולה, אדם שנטע בו השי"ת כל כך הרבה אצילות ושלמות, בזבז את ההזדמנות האדירה שקיבל בחייו - היא בזיון גורא לקב"ה.

כאשר האדם נושא את דיוקנו של המלך בלא להבין את משמעותו ואת מה שהוא מייצג, רק כך הוא מסוגל להגיע לשפלות שכזו. אדם נושא את דיוקן המלך, והוא סבור שאין בידו אלא שק תפוחים - אין לך כשלון גדול מזה! מוכרחים אנו להכיר את ערכה של המתנה שניתנה לנו, ולהבין את הגדולה שהיא מקנה לנו. משום שכל עוד לבו של האדם פועם בקרבו, כל זמן שנשמת רוח חיים באפיו, הצלם אלקים - גדולתה של הנשמה - קורנת ומאירה מפניו האציליות, ומזכירה לו ולאחרים את הגדולה האינוסופית שעליו לנסות ולהפיק מנשמתו.

שבת שלום ומבורך!

פרושים וביאורים על סדר התפילה

מתוך ספר תפלת אביגדור - פירוש התפילה מאת רבינו זצ"ל

אתה חונן לאדם דעת - התחיל בהצהרה קודם הבקשה, **אתה חונן** וכו', מה שאין כן בכל השאר ברכות חול המתחילות בבקשה. הטעם הוא כי כל שאר צרכי האדם יכולים בני האדם להרגיש צרכם וחסרונם, אבל הדעת היא יסוד מהות האדם ומחוברת לו וכאילו בהכרח שייכת לו, ועלול האדם לטעות לחשוב כי הדעת היא קניין עצמי לו בלתי נפרד ממנו. לכן הוצרך להקדים הצהרה שהדעת ניתנה לו מאת ה', ואילו לא נתנה היה האדם גולם שפל הגרוע יותר מן הבהמות, כי הלא האדם המשתגע מקולקל בעיניו ואינו יכול להתקדם ולחיות, מה שאין כן הבהמות שומרות על בריאותן ומקיימות תפקידן. לכן אמר **אתה חונן** לאדם דעת.

ואמר **חונן** בשתי כוונות:

א) שהדעת היסודית ניתנה לאדם בלי שום עמל מצדו, בתורת מתנת **חנם**, שאין נותנים בשביל איזה מחיר אלא בשביל **חן** בלבד, וה' נתן לאדם מתנת הדעת מפני שמין האדם מוצא חן בעיניו. ולכן הדגיש לומר אתה חונן **לאדם** דעת.

ב) מצד גדולת חשיבות המתנה נקראה נתינת הדעת בלשון **חן**, כי אין אדם מקבל מתנה יקרת הערך מאד מאד אלא אם כן יש לו חן גדול עד מאד בעיני הנותן. והדעת היא המתנה הגדולה, כי בלי דעת אין חייו שווים כלום, ורעים יותר מן המות, כי האדם חסר הדעת מפחד מאויבים וממחלות שאינן אלא דמיונות כוזבים, והוא באימת מות כל ימיו, וטוב ממנו המת. ועם הדעת, כשמשתמש בה כראוי יכול ליהנות מעולם הזה ולהתענג לנצח בעולם הבא, ואם כן היא **חנינה** גדולה. אתה **חונן**.

שאל איך ויגדך זקניך ויאמרו לך

מתוך תשובות שהשיב הרב זצ"ל לשואלים

שאלה:

אדם שיש לו כמה וכמה תכונות ומדות לא טובות שעליו לתקן, האם כדאי לו לנסות לתקן את כולם בבת אחת, או לעבוד על כל אחת ואחת בפני עצמה?

תשובה:

הדבר תלוי כמה זמן יש לו. מכל מקום, למעשה, מומלץ לעבוד על המדות אחת לאחת. אחת לאחת פירושו לעבוד חדשים על גבי חדשים על אותה המדה. דרושים חדשים של עבודה קשה כדי לעקור מדה אחת.

אולם, ישנו ספר בשם חשבון הנפש, המציג תכנית כיצד לעבוד בו בזמן על מדות רבות. אולם זוהי שיטה בעלת תכנית מפורטת שיש למלא אחריה בקפדנות. לפי השיטה הזו, בוחר האדם שלש עשרה מדות שהוא מרגיש שיש לו צורך לעבוד עליהם. בשלב השני, הוא מחבר שלש עשרה פסקאות, פסקה אחת לכל מדה, המלאות בתוכחות ובעצות טובות הנוגעות למדה זו. זה כולל מאמרי חז"ל, עצות הלקוחות מספרי המוסר, עצות מעשיות מתוך מצבו הפרטי, וכל דבר היכול לסייע לו להתקדם עם מדה זו.

בכל שבוע מתמקדים על מדה אחת בלבד מתוך השלש עשרה, וכך, במשך השנה הכוללת חמישים ושתיים שבועות, חוזר האדם על כל מדה ארבע פעמים, שכן ארבע פעמים שלש עשרה הם חמישים ושנים. אולם, מציע בעל החשבון הנפש, למרות שכל שבוע מוקדש למדה אחת, מכל מקום כדאי לעבור במהירות על כל המדות בכל יום, כדי להזכירם לעצמך, שכן הגם שאינך מתמקד בהם בשבוע זה, עצם קריאת שמותיהם מתוך הרשימה, תגרום לך לזכור אותם.

ישנן כמה שיטות כיצד יוכל האדם לעבוד על מדותיו בהצלחה, ושיטתו של ספר חשבון נפש היא יקרת ערך. ישנם עוד שיטות, עוד תכניות. לא משנה מה תהיה השיטה - ידרש לה תכנון, וידרש לה מאמץ. דברים טובים אינם באים בקלות.

מדור זה נתרם לע"נ:

להנצחות 076-599-4020